

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Un şir garmond:
o dată 14 fl., a doua óra
12 fl., a treia óra 10 fl.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»

in
Blaş.

Fóe bisericescă-politică.

Anul XII.

Blaş 22 Novembre 1902.

Numărul 47.

Situație îngrijitoare.

(?) „Bud. Hirlap“ în Nrul de Joi, comentând răspunsul ministrului Széll în cestiunea indemnării, găsește momentul potrivit, să reîncepă o temă favorită: contra naționalităților.

La tot cazul e un simptom, care nu trebuie trecut cu vederea, că partea cea mai mare, nu numai a ziaristicii magiare, ci chiar a opiniunii publice magiare, e de puternica convicție, că tot ce s'a făcut până acum în direcția acésta, e rău. Nu se află nime între magiari, cari să-și ridice glasul și să propună rezolvirea cestiunii naționalităților pe altă cale. Toți sînt apucați par că de o grabă bolnavă și fie care cu un fel de imitare, se grăbesce a cerca și recomanda fel de fel de mijloce, cari de cari mai extreme și în consecuență mai puternice, pentru nimicirea celorlalte națiuni, cari trăiesc sub coróna Sf. Ștefan.

Ne aducem încă aminte de fămoșele vorbe, „biegen oder brechen“, cari se folosiau odată contra noastră. Și era un timp, pare așa de depărtat, când stam, mai ales noi Români, cu fruntea ridicată și nu ne păsa nimic de amenințările, ce ni se adresaș.

Prese magiară impută, că Széll e prea conciliant cu naționalitățile, se găsește deputați, cari spun în plin parlament, că guvernul actual desmiardă pe Români și că le dă de fișpani ómeni simpatici lor.

Și rapórtel stenografilor nu deschid după ast fel de vorbe parantese, în cari se spună, că camera întregă a început a se coti și deputații rídeau în pumni și-și trăgeau cu ochiu. Totul decurge fórt parlamentar. Noi inse, cei atât de atent tractați din partea d-lor deputați, înghitim gol. Când întâlnim ziare de talia lui „Bud. Hirlap“, cari se mai aște cuvinde de a scrie în contra naționalităților, ne vine să suridem cu amărăciune.

Căci, se vorbim odată sincer, ce trebuie să mai pornescă guvernul contra noastră? mai e în noi ceva, ce ar mai

trebui sufocat sau înăbușit? mai e în mijlocul societății românesce vre-o poruire, care ar mai da de gândit guvernului?

Orî cât de greu îmi vine vorba, spun, că: nu e! Și scim, că se vor afla unii, puțini, cari se vor turbura de vorbele acestea, dar n'am ce face, e un fapt plin de adevér.

Seria nesfîrșită a prigonirilor, cari erau pornite odată contra noastră, a ridicat la cea mai înaltă potență sentimentul național, după scurtă vreme inse am cădút. Și ne-am prăbușit cu mult mai cîrînd, de cum ne-am ridicat. Entuziasmul nostru a dispărut, ca „lacrămile de Batavia.“ Întăiū ni s'au lovit conducătorii. Resultatul a succes peste esteptare. O tăcere de cimter e în întregă lumea românescă-

S'a atentat apoi la unul dintre cei mai viguroși ramî ai arborelui național: s'a lovit în preoțime.

Mai întrebăți dacă a succes sau nu acest atac? Da, a succes la perfecție! Preoțimea tace ca pescele; uniți și neuniți își adună băterile pungii pline cu congrua sau ajutorul de stat și se ascud, ca nici să nu mai deie față cu ceva „domn de român,“ nu cumva să-l vadă cineva și să-l părăscă, că stă de vorbă cu agitatorii, de cari altcum nici nu mai există de cât în dicționare.

Azi s'a isprăvit cu idealismul, poți predica zile întregi, nime nu te mai ascultă. Azi înzădar evoci umbrele mărețe ale preoților, cari cu crucea în frunte, duceau turma înainte, toți te rid cu compătîmire. O corupție materialistă a cuprins ca o bubă rea tot corpul preoțimei noastre, făcîndu-o absolut incapace de orî ce fel de acțiune. Azi cei mai mulți pășesc pe cariera preoțescă, pentru că e mai ușor și a devenit sau promite a fi, fórt rentabilă. Grijile sufletesci nu-l mai frămîntă pe preot, credincioșii nu-l mai imbulzesc cu slujbe și el încă nu cercă a-l lumina; e mai rentabil a incassa fără multă muncă sute de floreni.

Apucătura guvernului cu împărțirea ajutorului și a congruei a succes, el dă cui vrea și de cine-i place. Archiereii nostri nu-și prea sdrobesc capul

cu remonstrări; oportunismul începe a incolți și prinde rădăcinii pretutindenea.

Învătătorimea e luată acum la ochi și acuși vom înregistra și aici succes deplin. Guvernul a început cu regularea salariilor învățătoresce, dând o elocuentă dovadă, cât de mult îi stă la inimă bunăstarea lor (?) și a început cu 3 și a dus'o până la 5 sute. Și învățătorii nostri sînt fermecați, zi de zi sînt tot mai mult ispitiți de acésta îngrijire și iubire părintescă. Fie care comună aprópe, sau își părăsesce școla, sau cere cu ridicata ajutor de la stat. Țăranul nu mai plătesce repartiții pentru școlă, căci și așa dă statul, ér d-l învățător nu îi esplică, că statul nu dă făr de a lua, și nici nu cercă a sădi în inimile pruncilor sentimentul dragostii și a interesului față cu școlă, ca atunci, când va fi mari să fie gata a da totul pentru biserică și școlă. Asta ar cere prea multă ostenelă și e mai comod, că părintele să plece în stînga, și poporul se rămână pradă celui dintăiū străin, care îi ia tot ce mai are, și bietul, de abia mai are sufletul în el!

Preoții și protopopii nu mai nisuesc a fi reprezentanții poporului, apărătorii lui contra multelor ilegalități, ce se fac pe spinarea lui; ei privesc cu atențiune la dl solgăbirău, ca să vadă ce semn face și de care parte aș să-și ridice mantaua. Învătătorii sînt în vecinică dujmănie cu preoții; nu cercă să-și facă chemarea, ci să placă celor mai mari, fug de responsabilitate forurilor bisericesce și se pun sub aripile ocrotitoare ale solgăbirăilor, cărora le aduc mulțumite și omaji. Casul de la Selagiū, vorbesce fórt clar.

În ast fel de împrejurări, orî ce strigăt înăbușesc, orî ce apel rămâne vorbă în vînt. Cetit'am de câte orî vorbe tânguioșe prin ziuare, în cari se cere mila publicului românesc în favorul câte unei școli espuse. Și mi se păré, că aud strigătul desperat a celui ce se înecă. N'am cetit inse, o mulțumită pentru ajutórele primite, căci nime n'a dat nimic, și fie cine aci inventa fel de fel de scuse. Instituțiuni publice, societăți culturale, ómeni cu

Cumpărați!

„Calendarul Unirei“

Cumpărați!

pe anul 1903.

Costă numai 50 fl. + 10 fl. porto postal.

dare de mână, rămân răci în fața strigătului de ajutor în favorul școlilor confesionale. Și pentru ca să se ajungă și în această culmea, laicii noștri se escuză, că nu sînt chemați și ei la conducerea administrației bisericesci. . . Par că la gr.-orientali, laicii au făcut totul și par că în comune nu laicii compun curatoratele bisericesci și senatele școlastice! Ei, dară în sfîrșit asta e o vorbă, de care naivii se entusiasmază și le secundază, când inse e vorba ca preotul său protopopul comitetele acestea să copună din „domni“, ca să lumineze cu sfaturile lor, domni să se retrag, n'au timp, sînt foarte ocupați, . . . În realitate pentru că nu se dau mărci de prezență. . .

Ast fel pe încetul răceala cuprinde sufletele celea mai aprinse; indolența începe a stăpîni și pe cei ce au poftă de a lucra.

În chipul acesta am pierdut și pierdem celea trei temelii puternice pe care se razimă toată viața noastră națională: țaranul, școla și pe învățător, biserica și pe preot în vreme ce inteligența laică, crescută departe de școla românească, fără dragoste către popor, înveninată de spiritul pestilențial de care e plin aerul, nu face alt ceva, de cât își vede de daraverile sale personale și de interesele materiale.

Asta e situația actuală, și opinia publică magiară nu e satisfăcută de isprăvile guvernului său? ce-i mai trebuie ore?

A! în câte-va comitate, Hunedóra Brașov, Bistrița, Alba-inf. a cădut — românii mai făcēju gură, mai era ceva teren liber. „Bud. Hirlap“ deja

și insinuă, că puterea statului nu se scote destul de tare la suprafață în congregațiile comitatense; naționalitățile vîd în comitate țarisore mărunte, și nu zăresc statul unitar național, se înțelege magiar. „Țarisorele acestea nu știu deștepta în naționalități nici respect și nici frică.“ Urmarea e logică: trebuie lucrat într'acolo, ca și aici să iese la ivelă molochul, care se cuprindă în brațele sale nimicitoare totul și să omore și puținul ce a mai rămas încă viu.

Și se va întimpla și acesta, și toate ce se vor pune la cale contra noastră, căci suntem de o indolență revoltătoare și desorganisați. Nime nu mai cercă prosperitatea și bunăstarea tuturor, ci fie care trage foc la oia lui. Și când spiritul egoistic pune stăpînire pe o societate, cangrena e mortală și are după sine descompunere. . .

Așa vedem noi situația generală și bine ne ar păre, dacă în realitate totul s'ar prezintă în colori cu mult mai vii și mai luminoase.

Secta Nazarinilor și bisericile recunoscute. — Mai mulți Nazarineni au cerut ministerului de culte și instrucție publică să dispenseze pe copiii lor de la ascultarea învățămîntului din religie la confesiunea rom. cat. resp. gr.-or. Ministrul a respins cererea și a dispus totodată, că în sensul §. 7 art. de l. 32 ex 1894, resp. §§ 26—29 art. de lege 42 ex 1895 părinții sunt obligați, și dacă nu aparțin unei confesiuni recunoscute de lege, să-și crească copiii în spiritul unei confesiuni recunoscute. Ce privește cercetarea bisericeii, acesta formeză o

parte întregitoare a învățămîntului religios, de aceea părinții, cari își opresc copiii de la cercetarea bisericeii, se fac vinovați de călcarea dispozițiilor din §. 4 al legii 38 ex 1868.

Revistă politică.

Afaceri interne. Dieta e ocupată acum cu desbaterea proiectului de lege pentru urcarea listei civile de la 9.300 milioane la 11.330 milioane și încă începînd cu 1 Ian. 1903. Partida Kossuthistă s'a grăbit a-și ridica vîocea și a amenința pe Széll și sistemul său. Majestatea Sa, se zice, că ar fi tare amărit pe magiari din pricina acestor atacuri, cât și pentru demonstrațiile în contra imnului regal.

Alt necas, dă proiectul de indemnizare. Și la acesta opoziția ia mereu cuvîntul, făcînd fel de fel de propuneri de urgență, prin ce se zădărnicesc orî ce activitate serioasă. O fîoie semioficiosă pomenia de o nouă alegere, asta cu o amenințare pentru opoziție.

Valurile confesionale, cari au început a cresce printre magiari i-au dimensiuni tot mai mari. Episcopul Majlath, în vorbirea cu care a deschis ședințele statului catolic ardelean, a răspuns foarte energic acuzelor reformatorilor, declarîndu-le de calumni ordinare.

Nouăle regulamente pentru afacerile auctorităților administrative, convin o mulțime de îmbunătățiri practice. Și dă anume un teren mai estins proce-

FEUILLETON.

Pitipetl și Potopatl.

(Umorăscă de A. R.)

(Fine.)

„O cât îți sînt de recunoscător, iubite vere. Dar én spune-mi sînt vulcanii tîi, vulcanii noștri, și în activitate?“

„Pitipetl numai acum doi ani a erupt țapăn. A fost o erupțiune așa zisă de mijloc bună. Trei-zeci de comune au fost nimicite total și așa cam la 1000 de oameni au fost îngropați sub lavă. Mai mult indiani. Te asigur, că aspectul a fost mareț. Colegii mei s'au eșofat formal în cuvinte de lingusire. Firesce, că în ziare apărură și unele „inșerate“ timide, în cari se cerea, ca eș să-mi tîn vulcanii în mai bună ordine. Dar acesta nu avu nimic de a face, căci stînd omul în așa bune relațiuni cu guvernul. . .“

„Și redactorii opoziționali?“

„Ce vrei, de acestia dóră nu mai sînt în Riobamba, căci pe toți i-am aruncat în aer. . . Cu Pitipetl am fost dară tot de una mulțumit, pentru că el și în zile de aceste de rînd, de peste săptămână mai aruncă din sine câte-va mîi de mîji de puciosă și bucăți de stînci. Din contră Potopatl e un tovarăș cam leneș. Abia, din când în când mai da din sine câte un țipet mînios, înădușit, ca și când și-ar fi stricat stomacul, dar la o erupțiune, cum se cade, nu vrea să se mai slobodă de ani de zile. De aceea în „clubul-vulcan“ făceau tot de una cu mine „vițuri“ pentru el.

„Ce fel de club e acela?“

„E reuniunea proprietarilor de vulcani din Riobamba. O societate foarte esquisită și alasă, bună oră ca și clubul-jockey de la vol. Se înțelege, că și acolo se jocă „baccarat.“ Câte odată într'o noapte să pierd în joc șiruri întregi de munți. Pe lângă acesta se mai vorbește acolo de puciosă și petri incandescente. . . Dar. fiule eș sînt tare obosit, mîne îți voiți povesti mai multe despre acesta. . .“

A dîoa zi vîrul Robert era un cadavru. După ce cu inima plină de durere l'am petrecut în ultima călătorie până la grópă, m'am dns în cauza moștenirei mele la consulul din Riobamba.

„Gratulez, gratulez,“ îmi zise plin de bucurie, după ce m'am legitimat. Dta al eredit doi din cei mai pompoși vulcani din patria noastră. Și prin posesiunea acesta ajungi și pe viață în casa seniorilor.“

„Pe viață. . .“

„Apoi da, cum se zice pe la noi. Pe la noi însemneză asta atîta, până ce opoziția nu devine așa de puternică, ca să tracteze întegă casa domnilor cu dinamit.“

Eș zimbeam cu superioritate, ca unul, carele mai bine scie starea lucrurilor. „Opoziție! Ridicul, așa ceva nu mai există în Riobamba, de când cu fapta eroică a vîrului Robert.“

„Totuși, totuși! Chiar acum începe a se forma una. Închipuesceți numai marina noastră militară nu e îndestulată cu noua lege despre scutirea săminăturilor în contra pagubelor provenite de la animalele sălbatice, și de aceea polemizează cu guvernul.“

„Ea polemizează. . .?“

„A bună samă, după cum se înțelege vorba asta pe la noi. Adecă ea bombardeză capitala.“

„Aha, vrei D'Ta să zici adecă, că marina e în revoltă.“

„După plăcere. Dar crede-mi D'Ta, Dle, aste e adevărata libertate. Dacă nu eșci îndestulit cu ore care-va măsură luată de guvern — —“

„— bombardezi capitala.“

„Da, cam așa ceva. — notabene, dacă ai tunurile de lipsă la dispoziție.“

Mie mi se face tot mai greu la inimă în considerarea stărilor, care domnesc în noua mea patrie, de care acum și eș mă țineam ca cetățean prosper.

„Și regimul?“ întrebăi mai departe cu interes ușor de înțeles, „acela de bună semă riposteză.“

„Ba bine, că nu! Adecă, numai până când nu trece și artileria la opoziție, casurii de acestea deja s'au mai întimplat.“

„Fru-mose trebi astea! și între atari împrejurări eș să mă fac cetățean. ba chiar membru în casa domnilor din Riobamba?“ Repede m'am tras pe samă și am ajuns la hotărîre negativă.

„Altmintea“ continuă consulul, după o pauză, „tocmai astăzi am primit ordin de la guvernul meu, care de moment te privește chiar pe D'Ta. E vorba de vulcanii D'Tale.“

„Pitipetl și Potopatl.“

„Tocmai. Acești doi din nou fac acum multă pagubă. În timpuri normali ar mai închide omul câte un ochi în trîba asta, scii D'Ta — câte-va sate de indiani mai mult ori mai puțin — ; dară opoziția

durei verbale, resolvindu-se prin această cele mai multe chestiuni controversate între partide imediat și fără atâtea scripturități ca până aici.

După ce s'a prevedut, că proiectul de lege pentru convocarea rezerviștilor va întâmpina opoziție, chiar și în sinul guvernului, s'a abandonat și în locul lui s'a adus altul, pentru înmulțirea recruților. Sporul anual în întregă monarhie va fi deci de 22 mii, la armata comună și de 7500 la honvezi landwehr, se înțelege că bugetul încă va crește.

Austria. Situația în cealaltă parte a monarhiei e tot nesigură. Cehii continuă cu obstrucția, zădărniciind orice activitate parlamentară. E vorba să se facă o nouă încercare de împăcare dându-li-se Cehilor limba oficială cehă și în schimb, dându-și și ei învoirea, ca să se facă o nouă împărțire a cercurilor electorale. Dacă nu se va pute face nimic, cabinetul va fi necesitat să demisioneze.

Bulgaria. De abia s'au terminat serbările date în onoarea regelui Carol și guvernul a demisionat. Causa demisionării ar fi publicarea unor scrisori foarte compromițătoare pentru unii membri ai guvernului. E vorba de osândirea

se mișcă, critica éráși cutéză a se ivi. scurt, DTa să fi constrins a-ți ține vulcanii în mai bună ordine. altmintrenea urméză esecția. Și această încă este numai o delicată considerație."

"Considerație? Pentru ce, Dómne sfinte?"

"D-apoi, că DTa esci dóră guvernamental."

"Și dacă ași trece în opoziție? ce e atunci?"

"Ce spun?"

"Apoi da, fie cu plăcere a presupune, că și eu me alătur la părerea acelor Riobambesi, cari nu sînt mulțumiți cu noua lege despre scutirea séménaturilor față de pagubele provenite de la animalele sélbatiche."

"Nefericitele! Dar gândește-te, că eu în cazul acesta a-și fi constrins a-ți confiscă toate posesiunile D-Tale din Riobamba și cel doi vulcani numai de cât ai pune sub sechestru pentru fisc."

"Tot una mi-e" striga eu acum cu definiție hotărîre, de a pune numai de cât capet unui curs nou a vieții mele în America-centrală, "confiscă-mi pe Pitipeti, confiscă-mi pe Potopot, eu cu această trec sərbătorească la opoziția din Riobamba."

Cu acestea mi-am pus mâna pe pălărie, am dat năvală afară din casă și grăbindu-mă la stațiune, am plecat acasă cu primul tren.

Cât de bine-mi pare acum, că ast fel s'a rezolvit chestiunea de ereditate; că-cl de rămăneam proprietar de vulcani pôte, că într'o bună diminiță istoria lumii, imi aducea numele, în legătură nerenumită cu vre-un nou Pompeii sau Martinica.

Nicu.

asasinilor lui Stambuloff, Beltscheff și Velcovici, omorîți la îndemnul actualului ministru de interne Livdscanoff, care la rîndul său era instrumentul Rusiei. Se pare, că partida rusofilă perde tot mai mult din teren prin ast fel de desvăliri compromițătoare.

Belgia. Sâmbăta trecută s'a făcut un atentat anarchist contra regelui Leopold al Belgiei, din fericire fără ceva urmări. Regele se întorcea de la recuiem-ul celebrat întru amintirea reginei, și era însoțit de contele de Flandra și soția aceluia, când se aușiră trei împușcături de revolver. Atentatorul, cu numele Robiu, a fost prins și închis. El spune, că e anarchist și că a venit de la Londra cu gândul să omore pe rege. Populația iritată voia să străpungă pe atentator.

Correspondințe.

SINÓDELE PROTOPOPESCI.

— Distr. Cojocna. —

Din Câmpia, luna Nov. 1902.

Clerul gr. cat. al districtului Cojocna, cu dor ferbinte așteptat ziua de 8 Nov. a. c. pentru a se întruni în primul sinod de toamnă sub presidinul actualului și doritului protopop Ioan Hătăgan, și acesta cu atât mai virtuos, căci în convocătorul său, ni se amintise și aceea, că ședința sinodală se va ține în nou edificata Biserică gr. cat.

Bucuria noastră s'au împlinit, căci încă din depărtări convenind pe drumuri, să vedé măiestrosul turn acoperit cu tinichea. A și venit întregă preoțimea, afară de 3—4 bătrâni și morboși, din învățătorimea districtuală încă să presintară căți-va.

După celebrarea sfintei Liturgii în vechia Biserică, ne întrunirăm cu toți, încunjuțați de iubirea poporului, în număr însemnat în noua Biserică, pe carea o aflarăm gătită deplin, depinsă și prevedută cu toate icónele conforme ritulul oriental. După intonarea în corpore a rugăciunii „Împérate cerească”, zelusul protopop prin o vorbire frumoasă, exprimându-și bucuria, că ne vede adunați în noul lăcaș al Domnului într'un număr așa însemnat, ce arată un semn de bun auguriu pentru viitorul districtului, salută preoțimea și pe docenți cu „bine a-ți venit” și dechiară ședința sinodului de deschisă.

Aici între alte obiecte dezbătute și decise de interes bisericesc-școlastic, s'a decis și unele lucruri importante pentru binele poporului și înflorirea religiosității și a moralității, pe cum și pentru folosul lui material.

La punct IX, presidinul în vederea înmoralității și a multora abuzuri, ivite din alcoolism, propune: ca încă din sinod să se așternă o reprezentațiune la inclitul comitet administrativ comitatense în Cluș, ca pe calea vice-comitelui, să se dispună sistarea de beuturi spirituoase și închiderea

crîșmelor până după inseratul Duminecilor și a sərbătorilor, și abuzurile să fie pedepsite. Reprezentațiunea, s'a și subscris îndată, efectul se va vedé.

La punctul VIII, presidinul dorind, ca și Câmpia se aibă în fie care an un centru de „Rugă”, unde preoțimea, convenind cu poporul prin serviti, mărturisiri, predici, măsuri și alte mângăieri sufletesci, să se edifice și să se întărească în credința adevărată, fiind timpurile atât de contrarie și inimice religiunii noastre, propune: să fă centru de „Rugă” Coșocna, unde sînt deja două Biserici gr. cat. și așa cei ce vor merge se pot împărți în ambele, și în ambele se pôte servi sfînta Liturgie.

Propunerea presidinului a fost primită cu mare însuflețire, și Prea Veneratul Consistoriu Metropolitan a fost rugat a o aproba, și a ne da binecuvîntarea Archiepiscopescă spre această.

La punctul VI, Presidinul din nou reîmprospetéză decisiunea adusă încă în anul trecut, ca fie care preot, care va fi împărțit din adjutul imperial-regesc, să concurgă din obvenientul ajutor cu câte 10% la fondul subsidiar, începînd din anul 1902; preoțimea o primesce, și se obligă moralmente a da 10% la fondul subsidiar din suma ce o va primi.

După finirea și altor lucruri specifice de interes districtuale, ne-am întrunit la masa ospitală a Prea Onor. Ioan Hătăgan, dimpreună cu întreprindătorul noiei Biserice Dl Ioan Șandor din Csáki-Gorbó, unde nu a lipsit nici toastele pentru binefăcătorii acestei Biserice, între cari pentru Escelenția Sa Dl Metropolitan; ilustra familie Mocsonyi poporul binecredincios, pentru întreprindătorul Ioan Șandor etc.; și ne-am despărțit ducînd cu noi suvenirii plăcute.

Nu pot să nu amintesc cu această ocaziune, și de ziua de 9 Novembre, când s'a adus cu mare procesiune o icónă a Maicei Domnului foarte artistic pregătită de renumitul pictor din Cluș: Vincențiu Melka, și donată de un poporen gr. or. Vasiliu Boșan I. Andrei și soția sa Gervasia Pogăcean din Coșocna, în valoare de 250 cor., și care fu binecuvîntată de către protopopul și notarul districtual în noua Biserică, în fața unui public de 4—500 din toate confesiunile.

În fine amintesc și aceea, că noua Biserică numai 2 clopote nouă mai așteptă după carea se va binecuvînta interimal, érá sfîntirea se va face în vara anului 1903, în speranță, că Escelenția Sa Prea Sfîntitul Metropolitan o va perface, ceea ce toți din aceste părți îl așteptă cu mult dor.

Un participant.

Sfîntirea Bisericii din Varviz.

Giurgea din Sərbătorea s. Dumitru 1902.

După cele publicate în Nr. 40 de la 4 Oct. a. c. al prețuitei „Unirea” a urmat adevărata zi de bucurie și de sərbătore bis. națională, în ziua de s. Dumitru a. c. nu numai pentru credincioșii Români din parochia Varvizului, ci și pentru întreg poporul Român din ținutul așa numit al Giurgenului. În această însemnată zi festivă, pe care Românil din aceste părți muntose și învecinate

cu România, o serbeză mai tare ca confrății de la țară, a fost binecuvântată noua biserică de piatră monumentală din Varviz edificată cu mare zel și grele sacrificii, în locul celei vechi modeste, din lemn de brad sub coșeris din șindile, în estensiune de: lungă 10 m. lată 5 m. înaltă 250 m., care a ars total, tocmai în ziua s. Dumitru an. 1899 fără a se pute scăpa vre un obiect cât de neînsemnat de ceva folos.

Și de ore ce Varvizul, ca cea mai impopulată și mai însemnată comună românească din Săcuime, a servit mult timp și ca scaunul protopopiatului Giurgeu, exercitând atragere și influență națională asupra celor alalte comunități din acest ținut izolat și la marginea estremă a arhidiecezei, a fost natural ca acest desastru a atins dureros și pe confrății din cele lalte comune, resfirate prin văile și pe colinele acestor munți.

E explicabil dară cauza pentru ce actul binecuvântării noului locaș dumnezeesc din Varviz, a atras o mare parte din populația română de peste 18 mil suflete din Giurgeu și mai cu samă pe fruntașii și reprezentanții oficiali ai acestei populații, cari să bucurat și însuflețit de succesul restaurării sfinte ivetre străbune, chemate a susține și pe viitor această comunitate.

Acăsta bucurie sa potențiat și prin împrejurarea, că Prea Venerata Autoritate superioară bisericăscă competentă, cumpănind aceste însemnate considerații, a făcut totul pentru a-și arăta adevărată iubire și îngrijire părintească față cu acești fi espuși și mult cercați.

Pentru bisericuța modestă și edificată pe la anul 1734—1750, apoi mai mărită la 1785 și consacrată la 28 Iulie 1835 de către fericitul și neuitatul Ioan Lemeni al Românilor, Grecilor și Sârbilor de legea grecească unită în marele principat al Ardealului și părțile împreunate, episcop al Făgărașului, și în urmă la anul 1879 acoperită din nou, dară după 20 ani în multe privințe deteriorată, prin decisiul consistorial de dto 31 Iuliu 1900 Nr. 3955, a dispus, ca Reuniunea bisericăscă arhidiecezană de asigurare să solvască suma de 2000 fi. v. a. sau 4000 cor. cu cât a fost asigurată în 1/13 Ianuar 1998 biserică arsă.

Și Pronia cerescă a voit ca după expirarea a lor 2 ani de la acest decis mângăitor și hotărîtor în această însemnată cauză; și după 3 ani de doliu de în nefericitul desastru, în urma vitalității, hărniciei și jertfirei credincioșilor parochieni pe cum și a stăruinței conducătorilor chemați, Preavenratul Ordinariat metropolitan prin rezoluția de dto 14 Octobrie 1902 Nr. 5980 a delegat pentru binecuvântarea noului biserici, care ca un finic a răsărit din cenușa celei vechi, pe Ilustritatea Sa Reverendissimul Dr. Vasiliu Hossu canonic metropolitan și prelat papal, care în ziua de 11 Iuliu 1900 în calitate de comisar consistorial, a pertractat înțelepțesc și equitabil cauza despăgubirei bisericeii arse, fără care ajutor numai bunul Dumnezeu știe, cum s'ar fi dezvoltat lucrurile în Varviz și când s'ar fi putut vindeca rana dureroasă sufletească a tuturor celor îndurerăți.

Conform acestei prealalte și nimerite încredințării, Ilustrul Delegat, concomitat de

preaiubitul profesor de cant Aron Papiu și de aleși teologi: Aurel Popoviciu, Traian German și Victor Gergely pe cum și de preotul Ioan Gergely din Sovata, după o călătorie împreunată cu multe greutate prin văi și munți, prin luna Novembre, abătându-se și în parochia Alfalau, — cercată amar prin un gróznic incendiu în primăvara trecută spre a mângăia și întări în credința străbună pe poporenii Români espuși, — însoțindu-l și tinerul preot Iuliu Băieș, au sosit în pace și sănătoși la 7 a. l. c. d. a. în Varviz; aici la intrarea în parochie fiind rădicată un arc triumfal au fost primiți din partea poporenilor cu ceea mai sinceră bucurie; asemenea și din partea preoțimei tractuale în frunte cu v.-protopopul care la olaltă cu docenții și delegații comunelor săi reîntors în aceea zi de la sinodul mixt protopopesc și adunarea desp. Reuniunii doctentale ținute în Vaslab în ziua precedentă, care l-au întâmpinat la casa parochială.

Ostenelele grelele călătorii au fost însecurind uitate în urma ospitalității din partea meritaților preoți a Varvizului: On. Petru Moldovan paroch și Vasile Urzică cooperador respective a stimabilelor D-sale consorte, care cu amabilitatea-le cunoscută, și-au dat totă silința, să facă oșpeților bineveniți cât de plăcută acăsta convenire și să le răsplătescă ostenelele aduse cu acăsta festivitate. —

Perfăcându-se în după ameză acelei zile serviciul: înseratul și utrenia împreunată cu litia, poporul numeros și oșpeți sosiți în aceea zi, să depărtat la ale sale, pregătindu-se la festivitățile ce au urmat în ziua următoare, care vor rămănea neșterse din memoria celor cari au fost fericiti a asista la ele. —

În 8 a. l. c. sunetul tréscurilor și al clopotelor au anunțat marea însemnată a acestei zile; poporul curgea în roinri din tóte părțile în cât des de dimineță strada principală, care conducea la noua biserică, fiind împodobită cu brădet, era inundată de ómeni, în portul pitoresc românesc al acestor munteni.

La 9 óre Ilustrul delegat metropolitan asistat de v.-protopopul Elie Câmpean și preoții: Petru Moldovan, Ioan Dobrea, Iuliu Băieș, Simion Cotta, A. D. Donescu, Virgiliu Codarcea, Simion Sârbcea, Ioan Gergely și Nicola Murășan și de cei 2 teologi-lectori, a prefăcut actul binecuvântării bisericeii, întru tóte conform ritualului prescriș, după care imediat s'a început serviciul liturgic. Cântările corului, compus din docenții și cantorii mai destinși din tract, condu-și de sus numitul profesor, au răpit pe miile de ascultători.

După s. Evangelie potificantele, prin o predică ocașională a luminat mințile, și încălđit inimile ascultătorilor, entusiasmându-l până la lacrimi de bucurie și mângăiere sufletească, chiar și pe cei de alte confesiuni.

La sfirșitul liturgiei, la rugarea mai multor poporenii fruntași, chiar și din alte parochii sosiți, a căror morți odichnese în cimiteriul din jurul acestei bisericeii, a cetit mai multe deslegări la mormintele acelor după usul din acest ținut.

După binecuvântarea oblăștiunilor abundante și colectarea ofertelor de bani mari-nimose, preoții locali au publicat numele binefăcătorilor generoși, cari au contribuit cu obolul la rădicarea acestei frumoșe bisericeii, care ar face onóre orî cărui popor și comune mai bine situate de cât Varvizul.

Biserica edificată după un plan frumos în stil grec de către arhitectul, Szász István din Górgeny Üvegesúr a succes deplin, fiind în estensiune: lungă 24 m., lată 9 m., și înaltă de 28 80 m. Poporul a contribuit cu materialul de piatră, nășip, 200 lemne de brad, cărâșii și săpatul fundamentului pe lângă care întreprindătorul numit, a mai primit 12 mil corone, collandându-se în 5 l. c. de către arhitectul Kiss Sándor din Gyó-Szt.-Miklos, care a și pregătit planul și preliminarul aprobat.

Cei competenți și vor ține de datorință strânsă a publica numele binefăcătorilor, cari au jertfit pentru edificarea acestei mari opere și a descrie momentele mai însemnate din monografia acestei comune.

După 1 óra p. m. s'a ținut prânzul comun, presidiat de către Ilustrul Prelat, în fruntea unei frumoșe cunne de oșpeți între cari și câți-va străini din jur — în sala spațioasă a școlii gr. cat. care la olaltă cu casa parochială năuă din piatră, fac onóre poporului și conducătorilor din trecut și presente.

De sine să înțelege că pe lângă dispoziția bună în conștiința împlinirii datorințelor din partea tuturor factorilor competenți, nu au putut se nu se țină și toasturi însuflețitoare: din partea Ilustrității Sale; a v.-protopopului tractual, a parochului și a capelanului din loc în sănătatea celor mai mari și a celor cari au ostentat mai mult în interesul binelui comun a poporului din Varviz.

Ăstmod s'a petrecut acăsta sêrbătoare și zi istorică-epocală pentru comunitatea bis. a Varvizului, care conform datelor istorice publicate în Șematismul arhid. din anul 1900 pag. 334 și pag. 344 pe cum și acelor de la pag. 366 din opul: „Episcopii Petru Paul Aron și Dionisiu Novacovici“ de Dr. Aug. Bunea 1902, și înainte de anul 1765 a ocupat un loc de frunte între comunele româneșei din acele timpuri grele.

După cari Ilustrul Prelat încunjurat de mulțimea poporului din loc și din jur, care numai cu greu s'a putut despărți de iubitul său Binefăcător, mulțămindu-l pentru sacrificiile aduse, între urări sincere și la adresa Preasfințitului Arhiepiscop și Metropolitan concomitat de al Sêl, mai împărtășindu-se de ospitalitatea neîntrecută a preoților din loc și familiei acestora, cari și-au împlinit cu scumpătate greua sarcină, și-a luat adio de la toți, ducând cele mai bune impresii din comuna e care a aflat la 1900 tristă, ér în acăsta sêrbătoare — a aflat-o și lăsat-o veselă.

Sentinela.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Subscrierul prin acesta în numele curatoratului bisericesc gr.-cat. din parochia Comana-inferioară, exprim cea mai ferbinte mulțămintă publică Mult St. Domn Georgiu Pop Gridenul, proprietar în Comana-inferioară, care a donat bisericii noastre fondului intern cu toate superedificatele și realitățile sale imobiliare. Dumnezeu să-l răsplătească înștit. Comana-inf. 20 Nov. 1902. Iosif Pop, paroch gr.-cat.

Sciri personale. Rasmul canonic Dr. Victor Szmigelski a plecat azi la Sibiu, spre a se supune unei operațiuni, ce i-se va face la stomac. Dorim distinsului canonic putere să poată suporta durerile operațiunii și să revină deplin sănătos în mijlocul nostru.

Dar preainalt. Maiestatea Sa a dăruit câte 200 cor. pentru edificarea bisericilor din Coșocna și Tirimia-mică.

Masa studenților. Dr. Ioan Comșa, medic în Szombatság a dăruit 16 cor. Ioan Bochiș preot Topasănerău 1 cor., Oficiul parochial din Totelec 3.58 cor., Vasile Micușian, preot Suciag, 3.26 cor. Adugeam aici, că Preaven. Ordinariat de Lugoj, a recomandat foarte călduros apelul dat de comitetul constituit pentru masa studenților, îndemnându-i pe toți, ca fie care după a sa putință să nu-și pregete a concurge cu obolul binefăcător la înființarea „Mesei studenților din Blaș.”

Bola Maiestății Sale. Se anunță din Viena, că Maiestatea Sa e nevoit să părăsească și pe mai departe chilia, suferind de reumatism. Din pricina aceasta poate, nu va merge nici la Pesta și nu va lua parte nici la vânătoare în luna aceasta.

Mitropolitul Bucovinei a fost primit în 10 crt. de Maiestatea Sa, cu care ocazie a depus și jurământul de fidelitate. Marți a sosit acasă, fiind întâmpinat la Nepolocău de numeros public, care i-a făcut ovațiuni entusiaste. Mitropolitul Dr. Repta a ajuns Marți înainte de amiază în Cernăuț, și a fost primit într'un chip solemn.

Sinuoiderile în armată. Din raportul prezentat dietei, de br. Fejeváry, ministrul de honvezet, iese la iveală, că în decurs de un an în armata comună s'au întâmplat 151 sinucideri și 53 încercări, ér la honvezime 37 sinucideri și 10 încercări. Cei mai mulți pentru că nu le-au plăcut viața soldătescă, sau pentru că s'au temut de pedepsă.

Alegerile comunale în Blaș. Miercuri s'a făcut la noi alegerea membrilor în comitetul comunal. Deși alegătorii români s'nt de trei ori mai mulți de cât străinii, totuși a reușit cei de pe lista contrară. Au fost aleși membrii ordinari pe 6 ani: Dr. Vasile Hossu, Ioan Ianza, Ungăr Gyula, Tornya Lajos, Pongracz Simon, suplenti: Sinberger S. și Dr. Ales. Pop, — pe 3 ani Biró József, Gavriil Precup, A. C. Domșa și Basiliu Solomon. Profesorimea noastră în mare parte a absentat de la votare.

Sfințire de biserică. Escelenția Sa Mitropolitul a plecat azi însoțit de Ilustr. Sa Dr. Vasile Hossu, ca să sfințească noua biserică din Lörint, filia parochiei Meșcreac, distr. Aind. La actul sfințirii va lua parte Rasmul Dr. Isidor Marcu, canonic mitrop. Aron Papiu, prof. de cant. Iuniu Br. Micu, protodiacon, ș. a.

De la Năsăud. Dl profesor Ioan Păcurariu, de care am fost amintit și noi la vremea sa, că a fost ales cu unanimitate director gimnasial. — a ajuns aceeași sörte, ca și antecesorii săi — ministrul de culte nu a întârit alegerea, fără să aducă ceva motiv contra Dsale. Se vede, că dl ministru are un singur dor: Ghețe sau nime.

Venitele casei domnitore de Habsburg. Acum din incidental desbaterii asupra proiectului prin care se cere augmentarea listei civile, e de interes să cunoșcem, aproximativ venitele anuale ale M. Sale Monarchului și ale archiducilor. Lista civilă din partea Ungariei era pânăacum 9 300 000 cor. După noul proiect va fi de 11.3000 cor. Tot atât ar căpăta și de la Austria. La oaltă decî 22.600.000 cor. Maiestății Sale și curții imperiale și regale. Averea privată a Monarchului face 400.000.000 cor., care constă din banigata, hărțile de valoare, proprietăți de pământ, casteluri ș. a. Venitul curat anual se calculează cu 31.000.000 cor. La zi i-se vine monarchului 84.931 cor., la oră 3539 cor. Archiducii, afară de cele 100.000 cor. ce le primesc anual fie care din ei ocupă posturi înalte în armată, apoi fie care dispune de avere privată. Așa d. e. moștenitorul repausatului archiduce Albrecht a devenit stăpân peste o avere de 1000.000 000. cor.

Advocatul în Constantinopol. Aflăm că la Constantinopol, dintre o sută de candidați pentru a căpăta diploma de advocați, au reușit numai trei; dintre aceștia unul este tinerul român Costantin Metta, care este și licențiat al facultății de drept din București. Săptămăna trecută a plecat la Bitolia, unde se va stabili cu reședința. Dl Costantin Metta este primul tiner macedonean, care obține acest succes mare și primul avocat român în Turcia. Causa națională din Macedonia este în drept să se accepte la îndeplinirea multor speranțe frumoase din partea acestui tiner, care pe orizontul întunecat al stării de lucruri de azi, apare ca un lucifer pentru Românii Macedoneni.

Nenorociri. În strada lungă o femeie a căzut din pod și a murit la moment. — Un tată magiar cu locuința pe hula — și-a lasat acasă trei copii singuri cu focul în cuptor. — Copii jucându-se cu focul au pus și în patul unde eră culcați; — patul au luat foc și bieții copii inadușiți de fum au murit în flacări.

Școla de repetițiune economică. Ministrul r. u. de culte și instrucțiune publică sub nrul: 66.569 a edat un nou plan de învățămînt și un nou regulament pentru școlile de repetițiune economice. Aceste se vor pune în praxă de la 1 Ianuar 1903.

După noul plan în comunele acelea, unde sunt cel puțin 50 de fete obligate să frecventeze această școlă, trebuie să se institue o școlă separată pentru fete și alta pentru feciori.

Unde nu se află școle pentru industriași meseriași, acolo învățaceii cari au etatea prescriasă, trebuie să cerceteze și ei școlă repetițională economică. Dacă s'ar afla 30 de elevi, cari n'au pregătirea recerută pentru școlă de repetițiune economică, trebuie să se facă o clasă de pregătire. Limba de propunere în școlile de repetițiune economice e cea maghiară. De la anul 1904 începînd pe lângă fie-care școlă trebuie să se institue câte o școlă de repetițiune economică.

Producțiune teatrală va aranja corpul didactic, cu concursul tinerimei, din Viștea-inferioară la 23 Novembre st. n. a. c. în spațioasă sală din casele d-nei Paraschiya Șandru. Începutul la 7 ore sara. Prețul de intrare: de persoană: 1 cor. 20 bani; de familie (3 persoane) 3 cor. Venitul curat va servi de basă unui fond cu menirea de-a se împărți premii școlariilor diligenți cu ocaziunea examenelor.

Mulțămintă publică. Spectabilul Directorat al Institutului de credit și economii „Vlădeșă” din B.-Huedin, a trimis la adresa și în favorul bisericii g.-cat. din Cuzaplaș, un ajutor de 15 cor. pentru care binevoiască a primi și pe acesta cale sinceră mulțămintă. Cuzaplaș, la 18 Nov. 1902. Ioan Galișiu, adm. paroch. gr.-cat. — Reuniunea învăț-

torilor gr. cat. români din Maramureș a primit un dar frumos și anume: Reverendissimul Domn Tit Bud vicarul Maramureșului și președintele Reuniunii, a dăruit bibliotecii noastre 157 opuri, cele mai multe de conținut pedagogic și didactic, cu cari s'au pus basă bibliotecii acestei Reuniuni. Opurile s'nt aședate într'un dulap frumos în sala de învățămînt a școlii gr. cat. române din Siget, zidită de doi ani cu neobosita sirguință a Reverendissimului Domn Vicar. Neșind până atunci școlă gr. cat. română în Siget, Domnul Vicar și paroch a Sigetului a făcut un lucru vrednic de totă lauda; dar vrednic este și de mulțămintă învățătorilor din Maramureș pentru înființarea bibliotecii cu darul său maritim, pentru care și pe calea aceasta îl exprimăm mulțăminta noastră cea mai adincă. Selisceade-sus, la 10 Novembre 1902. Demetriu Kiss, docente și vice-președintele reuniunii învățătorilor români din Maramureș.

Din diecesa de Lugoj. Schimbări în cler. Iosif Stupineau, paroch în Lunca-Cernei a fost dispus de paroch în Bârcea-mare și de catechet în Deva. — Ioan Pațachi cooperator în Lunca-Cernei a fost dispus de adm. paroch. în Coroeșeni. — Aron Mihaescu, paroch în Riu-alb, a fost dispus de paroch în Lunca-Cernei. — Nicolae Todoran adm. paroch în Coroeșeni a fost dispus de cooperator în Lunca-Cernei. **Concurse.** Până la terminul de 10 Dec. n. s'nt de a-se înainta cererile pentru ocuparea parochiei Comorisce, districtul Varadia. Venitul curat, după faziunea de congruă cor. 948.10 dintre cari cor. 490.38 se plătesc din fondul religiunii.

Apel public. Subsemnatul, ocupându-mă de mai multă vreme cu viața și activitatea strălucitului istoric și om de stat Alesandru Papiu Ilarian, și terminănd acum un studiu asupra lui, pentru completa clarificare a datelor asupra vieții și activității lui rog pe toți Domnii, cari ar poședa vre-o scrisore ori manuscript de la repausatul ori ar pute să-mi de-a vre-o lămurire, pe care ar socoti-o ca folositoare acestei opere de recunoștință, să binevoiescă a mi-le trimite în cel mai scurt timp, în original sau în copie, pe adresa de mai jos, fiind siguri de înapoarea lor în cea mai completă bunăstare și pentru acesta le mulțumesc din totă inima de mai înainte. Vasile Pârvan, student în litere. București str. Ciclopilor 24.

Petrecere. Reuniunea meseriașilor și economilor din Alba-Iulia invită la producțiunea declamatorică teatrală împreună cu concert, ce va aranja Duminecă în 23 Novembre st. n. 1902, în sala cea mare de la hotelul „Europa”. Venitul curat este destinat pentru casa Reuniunii.

Necrolog. † Andrei Oprescu, preot în Mușca, distr. Roșia, după lungi și grele suferințe, împărțit cu ss. Taine, a încetat din viață Joi în 13 Novembre în al 59-lea al etății, al 29-lea al preoției și în al 30-lea al fericitei sale căsătorii.

In veci amintirea lui!

Un băiat,

care poșede pe lângă limba română și cea maghiară și are cel puțin 11. clase gimnastiale, află aplicație la

librăria tipografiei seminariale

din loc.

Blaș, Novembre 1902.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Alesandru Papiu Ilarian.

(27 Sept. 1828—23 Oct. 1877.)

(Continuare.)

Duminea Tomei întrégă a fost ilustrată de inflăcărutul Papiu, cel mai iubit orator al poporului adnat. Vócea lui pētrundea la inimile tuturor, talentul sēu oratoric îi rāpea pe toți. Când după începerea cuvintărilor rostite cătră popor de pe estrada bisericeii catedrale, militia concentrată din Sāncel și Buce-dea-grānósă, la provocarea oficialilor civili însărcinați cu spargerea adunării, se pune în poziție amenințătoare, — atunci Papiu este acela, care înșulfă curagiū ómenilor, strigāndu-le cu glas înalt și pretinesc: „Nimic să nu vē temeți fraților, cu noi este Dumnezeu, cu noi dreptatea! Sintem credincioși împēratului, vrem dreptate, vrem pace! Să trăiescā împēratul, să trăiescā națiunea romānă! Voi sinteți poporul, și credeți-mi, de ascultați de noi, glóunțele puscilor nu pot să pētrundā în voi!“¹⁾

Numai cuvintelor inflăcărute ale lui Papiu, primite cu entusiasm sgomotos, este a se atribui, că poporul și în fața amenințărilor militiai, a rămas neînfricat, ba încă îi crescui mai tare însufletirea, „cāt nu s'ar fi mișcat din loc nici la împuscăturile soldatilor.“

Și soldații convingēndu-se din vorbele lui Papiu de spiritul Romānilor și de tendința, ce avea adunarea lor, cu toții „steteră nemișcați într'a lor pozițiune,“ și tinērul Papiu, dimpreună cu soții sēi Ioan Butean și Avram Iancu, puturā să continue mai departe invēțăturile lor cătră popor pline de lumină și entusiasm.

Aceste invēțături le aflām schițate în „Istoria Romānilor“ de Papiu,²⁾ și în Relațiunea judei primar (főbiró) Menard Fosztó și vice-comitelui Ioan Mikea, despre adunarea de la Duminea Tomei cătră baronul Nicolae Bánffy, comitele suprem al comitatului Albei-inferiore.³⁾

Vorbind Papiu în „Istoria Romānilor“ despre invēțăturile date poporului la adunarea de la Duminea Tomei, pe sine nicāiri nu se scóte în relief, ci modest, ca tot de una, amintesce numai de „un cancelist“, de „un tribun“, dar acest cancelist și tribun este el însuși.

Se afirmā acēsta prin împrejurarea, că în „Istoria Romānilor“ invēțăturile acestui cancelist se schițēază mai pe larg, căci cu patru ani mai târziu, la 1852, când Papiu scria „Istoria Romānilor“, cuvintările sale și-le-a reimprospetat mai fidel în memorie, pe când ale soțiilor sēi — lucru firesc — nu și-le-a putut reaminti cu aceeași fidelitate; chiar pentru aceea vorbirile lor nici nu le reproduce în estensiunea originală, ci numai indicā esenția lor.

¹⁾ A. Papiu Ilarian, Ist. Rom. din Dac-up. tom. II. pag. 134.

²⁾ Veđi tom. II. pag. 135 și 138—9.

³⁾ Veđi Documentele justificative, ibidem, tom. II. pag. 281.

Dar cumcā invēțăturile reproduse în opera sa cu deplină abundență sânt întru adevēr ale sale, mai apare și din amintita Relațiunea a comisarilor guberniali, în care încă se face amintire de cuvintările tribunilor oratori.

Comisarul gubernial despre vorbirile lui Ioan Butean și Avram Iancu fac amintire numai pe scurt, și spun, că aceștia au luminat poporul asupra situațiunii, și amēsurat intereselor națiunii romāne au cuvintat pe larg, înse puțin cu mai mare moderațiune de cāt Papiu, declarānd, că scopul acestei adunări este pregătirea petițiunii ce vrea să o înainteze la dieta țerei din luna viitoare, ér până atunci să fie în liniște atât în presinte, cât și după depărtarea lor acasă.⁴⁾

Asemenea și despre vorbirea lui Bănuțiu, de alteam destul de lungă, pe cum apare din schițarea ei aflătoare în „Istoria Romānilor“ a lui Papiu,⁵⁾ comisarul relatēază numai în general, că a fost liniștitore, ținută într'un spirit legal, și a ținut a mulcomi poporul, ceea ce s'a și vedut a fi cu efect asupra lui.⁶⁾

Despre invēțăturile lui Papiu raportēază înse pe larg și le schițēază destul de minuțios în mersul ideilor sale.⁷⁾ Comparānd Relațiunea comisarilor unguresci cu invēțăturile schițate de însuși Papiu, ușor vom putē stabili, carl au fost invēțăturile sale din aceea zi adresate poporului romān.

Iată-le construite și resumate după Istoria sa și după Relațiunea comisarilor:

Salutānd pe poporul romān după atāta secli, el îi reamintesce gloriosul început al neamului romānesc, și îi reimprospetēază suferințele îndurate și jugul greū al sclăviei, care l'a purtat în decursul vremilor poporul romān, cea mai numărósă și cea mai veche națiune a țerei;⁸⁾ națiunea romānă secli de-a rindul a gemut sub jugul clasei privilegiate, ea a fost lipsită de ori ce drepturi cetățenesci și venituri, cu tóte că și membrii acestei națiuni au fost ómeni făcūți după chipul lui Dumnezeu.⁹⁾

Dar îl imbucurā, că a sosit vremea de mântuire, când un spirit ceresc, spiritul libertății popórelor, care a deșteptat tóte neamurile Europei, a strābătut și la poporul romān strigāndu-i, să se deștepte din „somnia cel de mórte“, să sdróbescā catenele sclă-

¹⁾ »Ezek után egy Abrud-Bányán lakó Buttyán János nevű Ügyvéd és vidrai Jánk Ábrahám... a templom tornáczára fel állva, az előbbsenél (Pap Sándornál) valamivel nagyobb mérséklettel a jelen körülményekről fel világosított tevéen, és az Oláh nemzet érdeke arányában hosszasan szónokolván, végtére úgy nyilatkoztak, hogy ezen gyűlésnek célja az volt, hogy a jövő holnapban megnyitandó országgyűlésére beadandó kéréseiket megkészítsék — addig tehát mind jelenleg, mind innen leendő eltávozások után legyenek csendesek. — Veđi Doc. just. ibidem, tom. II. pag. 281—2.

²⁾ Veđi tom. II. pag. 143.

³⁾ »Ez is (Barnutz Simon) a templom tornáczára fel állott, és egy nagyon csendesítő és törvényes szellemű beszéd által igyekezett a népet csendességre bírni, melynek úgy látszott nagy hatása is volt. — Veđi Doc. just. ibidem, tom. II. pag. 282.

⁴⁾ Veđi Doc. just. ibidem, tom. II. pag. 281.

⁵⁾ Istoria Romānilor, tom. II. pag. 135.

⁶⁾ Ibidem, tom. II. pag. 281.

viei și să nu dele de rușine memoria străbunilor gloriosi, ale căror urme se află la tot pașul, și cari și din morminte încă strigă și îl îndemná la fapte vrednice de „numele romān“, care érá trebuie făcut cunoscut înaintea lumii mari, ca nume de glorie și de teróre;¹⁾ poporul romān, apăsāt până acuma încă își póte elupta drepturile sale cetățenesci, și în acēsta nici o putere pāmintescā nu-l va mai putē împedeca.²⁾

Apoi face cunoscut scopul adunării declarānd, că s'au adunat, ca să-și pregătēască o petițiune pentru dieta din luna viitoare, în care să-și spunā gravaminele;³⁾ ca să dele lumii de scire, că sclavi mai mult nu vor să fie, că vrea să fie liberi în liber pāmint, că nu vrea să domnescā peste alții, dar nici aceea nu vor suferi, ca alții să domnescā peste ei, cei ce sânt și mai număróși și mai vechi locuitori ai țerei, și nu vor mai suferi să se aducā legi în țara lor fără de scirea lor.⁴⁾

După aceea invēță poporul despre naționalitate, spunēndu-i, că „Romāni ca națiune au fost morți până acuma“; că ei „până acuma n'au avut cuvint la trebilitărei,“ și de aci a isvorit și nefericirea lor; că uniunea este periculósă pentru naționalitatea romānă; că poporul romān numai atunci va fi asigurat în naționalitatea sa, „când vor ave romāni dirigētori de singele lor, cari să le voiescā binele“, și cari „să conducā lucrurile țerei în limba națională, care o pricep cu toți Romāni.“⁵⁾

În fine îndemná poporul la credință cătră domnitoriū, la ordine și pace, și îl asigurā că „jobogia se va șterge“, ér până când acēsta se va face pe cale legală, să mai lucre domnilor de pāmint,⁶⁾ „ca să vadā lumea, că Romāni sânt ómeni de pace, ómeni de înțelegere frățescă.“⁷⁾

Tóte aceste invēțături ale sale și altele de felul acesta ale soțiilor sēi poporul le asculta cu mare încordare și cu entusiasm indescriptibil, „Romāni — scrie Papiu — nu erau dedați a vedē Romān în omul îmbrăcat în vestminte vinete: bucuria lor era înaltă acum, vedēnd pe invēțății Romānilor, că nu se rușinēază, ci se mândresc cu numele cel strălucit de Romān.“⁸⁾

Încrederea poporului cătră tinērul orator și cătră soții sēi era nemārginită. Pentru ei poporul era gata să stee față în față cu ori ce primejdie. La sfaturile lor promitea, că va fi credincios domnitorului, că nu se va scula asupra nimenuia, numai „să se facā dreptate și Romānilor,“ și însufletit de invēțăturile infocate striga, că mai mult sclav nu vrea să fie, mai bucuros vrea să mórā, de cāt să fie și mai departe supus în țara sa.⁹⁾

(Va urma.)

Prof. Dr. Ioan Rațiu.

¹⁾ Ibidem, tom. II. pag. 135.

²⁾ Ibidem, tom. II. pag. 281.

³⁾ Ibidem, tom. II. pag. 281.

⁴⁾ Ibidem, tom. II. pag. 135.

⁵⁾ Ibidem, tom. II. pag. 139.

⁶⁾ Ibidem, tom. II. pag. 139 și 281.

⁷⁾ Ibidem, tom. II. pag. 139.

⁸⁾ Ibidem, tom. II. pag. 136.

⁹⁾ Ibidem, tom. II. pag. 138.

CRUMIRUL

sau

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

Alergam érá-și înainte. Când am zărit pe crumir, acesta chiar se pregătia să pornească din nou. Înainte ca el cu ai săi să dispară după stânci, să uită înapoi și ne scrută, dar numai un moment, apoi dispăru după stânci. Peste zece minute am ajuns și noi la ele. Aci vedorăm pe Hamema-ii, alergând în galop peste deșert.

„După el, chiar și dacă ar crepa căii!” strigă șeicul.

El se ridică în șea, spre a se face mai ușor, și prin aceea într'adevăr putu se țină paș cu mine. Crumirul se uită înapoi și recunoscui, că-l vom ajunge. El își opri soții, dar numai pe un moment scurt; cămila ingenuchiă, așa că lectica fu acoperită prin călăreți; apoi ea se ridică érá-și, și trupa se respiră — crumirul drept înainte, cămila la drépta și cei alalți călăreți la stînga.

„Domnule”, strigă șeicul, „ei vreau să ne scape. Iea tu cămila cu Mochallah; eă ieaă iapa mea!”

„Lasă-mi mie iapa, căci tu n'o ajungi!” răspusei eă, pe când sburam înainte.

„N'am lipsă s'o ajung. Vreau să mă apropiu numai atâta de ea, ca să-mi audă vócea. Ea are un secret, și dacă eă strig cuvîntul, atunci ea se întóree și vine la mine.”

„Mai bine spune-mi mie acest secret!”

„Nu-i permis niménuî să-l cunóscă!”

Cu aceste el își întepi calul la fugă și mai mare. Eă m'am întors la drépta, ca să-l fac pe voie. Achmed rămase îndérétul meă, érá după englez nu m'am mai uitat. Am pleoșcăit numai încet cu limba, și armăsarul meă părea a căștiga puteri îndoite. Copitele sale inghițau depărtarea, și în cinci minute am ajuns lângă cămila, carea fugea înainte ca oceanul.

„Rrreeh, rrreeh — ho, ho!” strigai eă.

La strigătul acesta cămila se opri; în acela-și moment înse detună o pușcătură din lectică, și glonțul sbură pe dinaintea capului meă. Ah, crumirul a fost șiret. El a luat pe Mochallah la sine pe eal și a aședat pe unul dintre Hamema pe cămilă. Blăstematul n'avea de căt o flintă cu o țeve; el nu mai era periculos.

„Khee, khee!” demăndaî eă cămilei, în timp ce o apucaî de friu.

Acésta este comanda cunoscută pentru ingenuchiare. Ea ascultă, Hamema-ul înse sări afară pe partea cealaltă a lecticei. Dar în momentul acela se aude o pușcătură. Achmed mă ajunse și-l pușcă.

„Unde este Mochallah?” întrebă el înspălmîntat.

„La crumir pe cal”, răspusei eă. „Mă ieaă după el. Tu să ai grije de cămilă!”

Deja nu mai auzi, ce mi-a răspuns el, de ore ce mi-am întors calul și alergam érá-și la stînga îndérét. Am vedut pe șeic și de parte înaintea lui pe crumir.

Englezul era alătura cu șeicul. Acum era timpul, ca să probez serios secerul calului meă. Mi-am aședat mâna între urechile lui: „Rih —!”

El tresări un moment, apoi scóse un ton teribil, ca o trimbiță, și se repeđi înainte, în căt era aprópe să ameteșe. Corpul sėu atingea aprópe pămîntul; picioarele-l încraă așa zicénd invizibil; repeđiunea, cu care rămăneău tóte îndérétul meă era de nelchiphuit, aprópe demonică, și eă sedeam, fără a simți vre-o mișcare, ca pe o săgeată ce sbárnăe prin aer. Ast fel după căte-va momente am ajuns pe șeic.

„Allah akbar — mașallah ia radșal!” strigă el înspălmîntat.

Dar deja am trecut pe lângă el. Părea ca și când ar fi trebuit să fac numai semn deșertului să trecă pe dinaintea mea. Înse iapa încă își făcea datorința. Trecură cinci minute — un sfert de ceas; acum eram numai zece metri îndérétul crumirului.

„Stai!” strigai eă.

El se întórise.

„Giaur!” crișni el.

În momentul următor îl vedui că-și scóte pumnalul. Deja ridicai pistolul, spre a-l pușca de pe cal, de ore ce credeam, că pumnalul era merit pentru Mochallah; îl lăsaî înse érá-și jos, fiind că lovitura era îndreptată numai contra calului. El îi aplică o impusătură ușóră, spre a-l sili la fugă mai mare. Iapa făcu căte-va sărituri convulsive și prin aceea mări cu vre-o doi metri distanța dintre noi. Cu tóte acestea nu mai încăpea îndoielă, că armăsarul meă o va ajunge. Să-l pușc pe omul acesta? Asta nu-mi convenia. El numai cu greă se putea apăra, de ore ce avea să țină fata, și nici nu-l vedui să caute după vre-o armă.

Acum el scóse de odată un țipet puternic și se îndreptă spre stînga. În decursul fugei nóstre nășipul încetă și în locu-i se ivi la început ierbă mai rară, apoi tot mai deasă, fără ca eă s'o fi observat. Acum vedui de odată înaintea mea turme pascénd și din colo de ele corturi multe. Crumirul era probabil mântuit, dacă ajungea la acestea. Deja vedeam călăreți venindu-ne spre întimpinare.

„Stai, altcum te pușc de pe cal!” strigai eă, ridicănd pistolul.

Atunci el prinse pe Mochallah și-i pușc pumnalul la piept.

„Pușcă, căne, dacă vrei s'o omori!” răspuse el.

Nu-mi era permis să îndrăsnesc așa ceva. Mi-am pus încă odată mâna între urechile armăsarului — dar nu, acest om ar fi aude cuvîntul secretului meă! Noi pătrunserăm printre turme și călăreți; vedem corturile apropiindu-se cu repeđiunea gândului; acum, acum eram lângă el; acum l'am apucat de braț; atunci el își smânci calul la o parte, și eă sburaî mai de parte, smâncit de lângă el prin vehemența călăritului.

Un risét puternic, batjocoritor, resună. „Saadis-el-Chabir!” audeî strigănd. Am moderat fuga calului meă, îl smânciî împrejur și mă reintorseiî înapoi. Mă aflam în mijlocul unui sat mare de beduinî, și o sută de pușci erau îndreptate asupra mea,

doué-zece de pumni se întinseră după mine să mă prindă. Eram chiar în poziția unui șoim, carele urmărind pe un porumb, prin o feréstră a ajuns în odaie.

„Pușcați-!” strigă crumirul. „El este un căne, un ghiaur, un tradator, care a voit să mă omóre!”

O singură privire îmi spuse, că apă-rarea nu-mi puté folosi nimic. Acestómeu erau cunoscuți de ai crumirului; aci numai aceea mă puté mîntui, ce l'a mîntuit și pe el la Selbira-i. Nu departe de mine se deschise un cort, și sub acela apăru o femeie, érá lângă dēnsa o fată tinéră, de vre-o șapte-spre-zece ani. Acésta din urmă purta pantaloni albi, largi, și o bluză scurtă, fără măneci. Bracelete de aur decoraă încheieturile mănîlor și picioarelor ei; în jurul gâtului avé o catenă de piese de argint, érá cođile cele lungi ale pėrului erau împletite cu perle și piese mărunte. Într'o mână ține o mantauă lungă, érá în cealaltă un șal. Așa dar ea trebuie că are chiar la toaletă, căud șgomotul o scóse din cort. La moment mă aieptam de pe cal, îmbrănciî în laturi pe cei din jur și săriiî spre cele doué femei.

„Sum sub scutul femeilor!” strigai eă tare și mă strecoraiî în cort.

Afară se audeau urlete de mănîe. Ambele beduine îmi urmară și mă priviră perplexese.

„Ești măritată?” întrebai eă pe fată.

„Nu.”

„Ești mirésa vre-unuî june?”

„Nu.”

„Atunci să fii sora mea, pe cum eă sum fratele tēu!”

Am îmbrățișat-o și am sărutat-o pe frunte. Acésta a fost mai mult de căt curaj, a fost cutezantă, dacă cele următoare nu reușiau, eram pierdut. Mi-am desfăcut șalul ce-l folosiam ca loc de păstrare pentru diferite mărunțuri, ce le-am fost destinat pentru daruri ocazionale.

Eraă diferite obiecte ieftine, cari se capétă pentru o marcă, cari înse în ținuturile acelea aă valóre mare. Am scos o catenă pentru gât din corale imitate și doué ace de pėr, cu fluturi din scoică de mărgaritar, l'am atirnat catena după gătul cel frumos, plin, érá acele le-am înșopt în pėrul cel întunecat.

„Vrei să primesci aceste și să fii sora mea? Zi „da”, tu, sora cea mai plăcută între florile acestei țări!”

Ea se roși până în ochi érá eă împlecaî îngrijat urechea spre dēnsa.

„Să fie aceste într'adevăr ale întrebă ea.

„Da, is ale tale. Pot fi acum și să tēu?”

„Da!” șopti ea.

„Atunci ea-ți mantaua și-mi u-

Acum eram sigur. I-am atins buzele mele și ea mi-a primit

(Va urma.)

Economie.

Împărtășiri din grădinărit și economie.

(De Wilhelm Mühle din Timișoara.)

III. Plantarea cepelor de flori în liber.

Cepele de flori se plantază de la începutul lui Octombrie până în finea lui Noiembrie, dacă timpul mai este favorabil până atunci. Înainte de toate se cere pământ pu-făios, îngrat afund, amestecat cu gunoii de tot putred și cu năsip curat de riu și apoi să fie în fața soarelui. Cepele se plantază după mărimea lor, mai mult sau mai puțin afund, așa, ca peste cepele de iacint, tacette și narcis să fie pământ de 10 cm., er peste cele de anemone, crocus, ranuncul numai de 6 cm. Îndată ce dă frigul, șanțurile sau grupurile se acoper cu gunoii sau paie, ce primăvara să delătură de timpuriu, când adevărat a trecut gerul. Ranuncul și anemonele se pot planta cu succes și primăvara. Gladiolele cele admirabile, ce n'ar trebui să lipsescă din nici o grădină, să se planteze primăvara, mai de timpuriu sau mai târziu, după cum dorește cineva să aibă flori. Tuberozele cele frumoasă cu florile lor albe și mirositoare, se pun asemenea numai primăvara în loc cald și în fața soarelui; ele înfloresc din August până în Noiembrie. Irisul se poate pune atât toamna, cât și primăvara și trăiește mulți ani.

La toate cepele de flori trebuie grijit, ca mugurul să deie în sus. Gunoii proșpet nici odată nu e bun și se recomandă numai de cel tare putred; dacă e timp uscat primăvara, să se ude bine de câte-va ori. Îndată ce se îngălbinesc frunzele, cepele se scot din pământ, se uscă într'un loc umbros, er după câte-va zile se curăță de rădăcini și frunze și apoi să pun pe o scândură sau pe năsip uscat cu josul în sus, unde rămân până la plantare. Crocus, narcisul și tulpele nu e de lipsă să se scotă în tot anul, ei se pot lăsa în pământ 3 ani, dar mai mult timp lăstate, degenerază de tot, pot înse erăși deveni bune, dacă se mută în pământ mai bun.

Bibliografie.

Savantul prof. universitar N. Jorga, se ocupă în nrl ultim a „Convorbirilor“ cu valoroasa scriere **Episcopii Petru Paul Aron și Dionisie Novacovici** a dlui canonic Dr. Ang. Bunea, apărându-o în termeni foarte favorabili. Dăm în următoarele această dare de samă:

Cartea de față a părintelui canonic Bunea e vrednică de bunele, solidele lucrări de erudiție istorică, ce au precedat-o. Cititorii — pe cari îi doresc cât de mult, ceea ce e, ore cum, și o datorie — vor găsi și aici o cunoștință desăvârșită a subiectului, câștigată prin urmărirea surselor a informației tipărite ca și a celei care se ținea în manuscrisele și hărțile arhivelor; o împărtășire canonică a materiei; o expunere liniștită și patrică și o limbă românească bună.

Intenția autorului se vede a fi fost și-le-a să ne deie o monografie asupra lui Petru Aron, Vlădica al Românilor ardeleni și-le-a unită, ca o urmare la monografia consacrată episcopului Ioan Inocențiu Klein, Aron, care a păstorit o turmă de credincioși în suferință, de la 1751 la 1764, și o mare personalitate, nici o amănunțită și nici o figură dramatică, în tustrele chipurile, a fost Klein, cel care a purtatul de steag, căduț în războiul din 1764, în care dăduse să se jertfă. Un cinstit călugăr, aducând lui în jertfă posturilor și milosteniilor

sale, un schimnic rîvnitor, al cărui suflet ardea de o lumină blândă înaintea ziditorului, mistuind subredul învăliș al trupului obosit. N'a statut în scaunul său de suferință de cât pentru a înălța rugăciunile, a înfrunța prigoanile și umilintele, a răspîndi facerile de bine.

Dar nu om deosebit n'a fost. Dacă și-a apărut credința față de ai săi și față de străini, dacă a întemeiat școli, care au fost un izvor de lumină, — acestea le-a făcut pentru că era un cleric cu sufletul cinstit, purtând haina convingerilor sale și pentru că făcuse studii serioase în școli apusene și știa ast fel să pretuiască învățătura și la alții. Din când în când l-au scăpat de supt condeiul gânduri înalte cu privire la poporul său, dar, preot înainte de toate, catolic devotat Bisericii sale, ierarh în țări de apostolat primejdios, el nu-și avea ochii ațintiți acolo unde am fi dorit noi să fi fost, ca să-l putem lăuda și mai mult. Neamul n'a simțit prin el nici odată, și el nu apare, ca acela în urma cărui — în toate înțeleșurile — venia, ca un fel de Voevod sufletesc al României de peste munți, făcând din cărja sa o sabie și ducând națiunea sub stegul său, care era numai al Sfintei Treimi din Blaș.

Nu numai atât. Când ei a fost înălțat la episcopie, drumul său a trecut peste predecesorul său învins și pe suferințele nemeritate ale acestuia i-s'a întemeiat tronul, pe care-l merita. Că s'a pocăit, că a încercat să uite și să facă pe alții a uita, e un fapt, dar ceea ce a fost, dacă se șterge din suflet, rămâne în amintiri.

Păr. Bunea a scris cartea sa fiind că spre o ast fel de lucrare îl aduceau cercetările sale de ieri și a scris-o iarăși și pentru a îndepărta neguri ce i-se păreau meșteșugite, pentru a curăți și pentru alții un chip din trecutul poporului și Bisericii sale, care i-se alcătuiseră în minte nevinovat și strălucitor de bunătate, pentru a reabilita o memorie.

A isbutit în această? Mie mi se pare că numai în parte. Pentru că apariția lui Petru Aron să potă fi salutată cu bucurie, ar trebui, nu schibări de amănunte în relațiile de rivalitate dintre el și Klein, ci neexistința, dispariția acestuia, pe lângă care, fiind cum era, Aron trebuia să se infățișeze și mic și nedrept. În lungile lui lupte cu reprezentanții altei forme a creștinismului, el a putut să deie exemple de statornicie, de tărie de suflet, de demnitate, dar admirația tuturor Românilor nu va merge să-l caute în cercul cel îngust confesional, dincolo de care a creștit, că se poate compromite. Trei mănăstiri de cultură, trei școli, un seminariu, pentru un popor ce își slovenia din greu buchile cărților religioase, e fără îndoieală mare lucru, și e cu atât mai mare lucru cu cât aceste așezăminte de temelie ale culturii românești nu s'au clădit ușor, din fărîmăturile unei bogate dotații episcopale, ei s'au înălțat pe înecul, cu multe și grele osteneți, din banul de sărăcie strîns în înfrinarea de fie care zi. Dar ca să ne închinăm și aici înaintea unui binefăcător al neamului, ar trebui să descoperim tendința de a face prin aceste școli alt ceva de cât preoții cu cunoștință de carte și candidații români bine pregătiți pentru funcțiunile publice, și mărturisesc că din stîngacele rescripte episcopale, din răvașele românești și latinesci ale Vlădicăi nu vedem alt ceva de cât conștiința unei datorii îndeplinite. În această privință ca și în altele, stimăm pe întemeietorul școlilor din Blaș, în fruntea cărora ar trebui să se zidescă o marmură amintitoare a numelui său, dar inima noastră nu se încălzește înaintea acestui om cuminte, liniștit, rece, fără avent.

Dar cartea rămâne, ori ce s'ar crede despre eroul ei, o carte escelentă. Păr. Bunea a văduț foarte bine, cu totă simpatia ce îi inspira subiectul său, că nu se pote

un „Petru Aron“, pe cum se pote un „Inocențiu Klein“. Gîndindu-se la faptul, că supt Aron din răscolă lui Sofronie, venită după multe altele, s'a încheșat, întâiu în forme nepotrivite, o nouă biserică neunită pe lângă biserică unită a episcopului din Blaș, — autorul a adaus în titlul operei sale și numele lui Dionisie Novacovici, Vlădica provoslavnic, de neam sêrbesc, trimis pentru a cărmui în Ardeal cu un tolag de pribegie și de batjocură. Și fiind că nici atîta nu era încă de ajuns pentru a numi o carte de 500 de pagini, păr. Bunea a mai pus și lămurirea „sau istoria Românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764“.

Căci, în adevăr, nu e un singur punct din viața neamului nostru de peste munți în cursul acestor patruzeci și cinci ani, care să nu fie atins, lămurit și respicat. Lupte între sate pentru „pravoslavnicie“ sau „papistășie“ — din care, amîndouă, luptătorii nu înțelegeau nimic de cât suferința lor adîncă și obscură, pe care nu șiau cum s'o ușureze, — averi episcopale, alcătuirile de domenii, stări sociale, tipografi, școli, încercări literare, mănăstiri ce se înălță, se repară sau se dărîmă, ostași ce se adună printre flăcăii români pentru răsboiele nenorocite ale „Maicei“ Împărătese, — e de toate, și în cea mai desăvârșită ordine.

În fundul tuturor acestor lucruri, se înțelege ce era: la 1750, ca și la 1650, și în scoborirea tot mai întunecată a veacurilor: era munca nerăsplătită, furișarea în umilintă, visarea fără conștiință a unei vieți nenorocite din partea sutelor de miș din care se alcătuiseră Româniea satelor de acolo. Ici și colo suspinul de nșurare al unei plîngerii, sau scuturarea sêlbatică a unei revolte fără altă țintă de cât proclamarea durerii. Păr. Bunea, care e un preot catolic, i-se pare a vedea de o parte, de partea sa, un cler mai curat, mai părtaș de lumină, pe când dușmanii sînt înfășurați de umbră: ar fi două tabere lămurite cu planuri de luptă, cu alianțe și calcule. Pe când în realitate era numai, în aceste lupte dintre neuniți și uniți, lupte cu sânge și flăcări: încă un sbucium de despărare, în care loviturile desordonate cădeau asupra celui care de la care pornise.

Păr. Bunea anunță pe la anul o carte despre grănicerii de dincolo, în care, ca și în luptătorii pentru Francisc Rákóczy, în partizanii lui George Rákóczi al II-lea, în apărătorii creștinătății de Turci, s'a manifestat acolo voinicia despretuitoare de morțe a neamului românesc. Să ajungă în sănătate să aducă și acest nou prinos literaturii noastre istorice, er noi să avem obrazul de ai ușura măcar jertfa bănescă, cumpărînd ast fel de cărți serioase, cari formeză și o lectură interesantă pentru cine n'are gustul stricat. Er ce ar trebui să facă Academia Română, mi-e frică să spun, — căci ar fi în stare să n'o facă.

Posta „Unirii“.

„Mora“. E bine, va porni cât de curînd. Dr. I. C. Banî au ajuns la destinație. Cuitarea lor urmîză.

A. M. Ne pare rîu, dar noi de aici puțin putem ajuta, necunoscînd deplin starea afacerii. Binevoii a ve adresa parochului local sau protopopului districtual.

Oficiul parochial din Almoși (Bihar m.) Administrația noastră a reprimis foia trimisă la adresa de mai sus, cu următoarea notiță: „Az oláh templom nem fogadja el nem olvasni“. Am luat spre sciință.

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domșa.